

Λύσις ἀπορειῶν.

Απορήσει δ' αὖτις πρὸς τὸ αὐτὸν, ὅτι ἐπειδὴ κατὰ τὸν Φιλόσο-
 φον, τὰ κατὰ μέρος αἰτία ἐκ ἀμοιρεῖ τῆς πλαστικῆς δυνάμεως,
 ἐκ' αὐτῆς εἶναι ἀποπον καὶ τῆς θειοτάτης τῆς ὄντων ἰσχυροῦμαι τὴν ποιητικὴν
 δυνάμιν. Δείκνυται δὲ τὸ ἠγόμενον. τὰ γὰρ εἶδη γίνονται ἢ ἐκ τῆς
 ποιητικῆς ἐκ μηδενός. ἔτε γὰρ μέρος αὐτῶν ἔτε τὸ ὅλον προὔπηρξε. τὸ
 γὰρ φαῖται, ἐκ τῆς ὕλης ἐξάγεσθαι τὰ εἶδη, φωνήτις ἐστὶ ψιλὴ μηδεμίαν
 εἴσοιαν ὑποφαίνουσα. ἐκεῖνο γὰρ αἰεὶ φανερόν ἐστι ἐκ μηδενός αὐτῆς μέρος
 γίνονται τὸ εἶδος, ὡς καὶ ὁ Φιλόσοφος διὰ μακρῶν ὑποφαίνεται. πρὸς
 τὸ αὐτὸ δὲ ἀπαντῶμεν, ὅτι πλάσις ἔστιν ἢ ἐκ μηδενός προὔπαρχοντος ὡς
 ὑποκειμένης ἀφ' αὐτοῦ, τὰ δὲ εἶδη γίνονται μὴ ὅλως, ἀλλ' ἐν ὑποκει-
 μένῳ ἐν ᾧ τὸ εἶναι τε ἔχει, καὶ σᾶζεται, μάλιστα δὲ τὰ εἶδη ἐκ
 ἀπλῶς γίνονται ἐν τῇ ὑποκειμένῳ ἀδρόως ἐξωθεν ἐπιφοιτήσαντα, ἀλ-
 λά κατὰ μεταβολὴν τῆς ὕλης διατιθεμένης τῇ τοῦ ποιητικῆς ἐνε-
 γείᾳ, διὸ ἀχώριστα ἔστι τούτης καὶ ἀδιάσπαστα. καθάπερ γὰρ εἴ τις
 μαλάξας ταῖς χερσὶ τὸν κηρὸν, σφαιρικὸν ἢ κυβικὸν σχηματίσει, ἐκ αὐ-
 φαίνουσα τὰ τοιαῦτα σχήματα ἐκ τῆς μηδενός φησὶν εἶναι, ἔποσι τὰ εἶδη ἐν
 ὕλει, καὶ ἐξ ὕλης, καὶ μετ' ὕλης γίνεσθαι λέγουμεν ὁρθῶς, εἰρησεται
 τῷ καὶ περὶ τῆς κατωτέρου, δεύτερον ὁ Φιλόσοφος ὡς εἶκε τὴν τε ὕλην,
 καὶ τὸν Οὐρανὸν, καὶ τὰς νοεράς ἐσίας ἢ τῆς Θεῆς ἔχειν ὁμολογεῖ
 τὸ εἶναι, ἔστι δὲ κινήσεως, ἀλλ' ὡς περὶ τῆς ποιητικῆς ἐκείνης δυνά-
 μεως ἀναβλύζοντα. ἡμεῖς ἄρα γνωστὸς τὸ ἄριστότερον ὁ βόσπος ἔτος τῆς
 πλάσεως. ἐγένετο γὰρ ἐξ ἀρχῆς ἢ ὕλη, καὶ τὰ βραβία σώματα
 ἢ τῆς Θεῆς, ἐγένετο δὲ ἐκ' ἐξ ὕλης, καὶ γὰρ αὐτὴ ἢ ὕλη πρὶν γε-
 νέσθαι ἡμεῖς, ἀλλ' ἐκ τῆς μηδενός. εἰς ἐπίλυσιν ἐν τῆς εἰρημικῆς ἰσχυρίας
 δεῖ εἰδέσθαι καὶ τὸν Φιλόσοφον, ἔστι ποιητικὸν αἴτιον εἶναι τὸν Θεόν, ἀλλὰ
 τελικόν, τὸ γὰρ ποιητικὸν αἴτιον εἴνεκα τῆς τέλους ἐνεργεῖ, καὶ ἐνδεῆς
 ἔστιν. Αὐτὸ δὲ τὸ τελικὸν ἀγαθόν τε ἀκρῶς, καὶ ἐν αὐτῷ ἀνα-
 παυόμενον, εἰρηται δὲ περὶ τῆς ἰσχυροῦς ἐν τῇ περὶ Οὐρανῆ.
 Ἐνθαίη δ' αὖτις μετὰ τῆς Συμπληκτικῆς ὅτι κατὰ τὸν Φιλόσοφον, ποιητικὴ
 ἔστιν, ὅθεν ἢ ἀρχὴ τῆς κινήσεως, εἰσὶ δὲ αἱ τῆς κινήσεως ἀρχαὶ οἷον
 τὰ αἰθέρα εἶδη ἢ τῆς Θεῆς, ποιητικὸν ἄρα ὁ Θεὸς αἴτιον. καὶ ἐν
 εἰς ἐπίλυσιν εἰδέσθαι, ὅτι τὸ ποιητικὸν ὁ Φιλόσοφος ὠρίσατο τῇ πρὸς τὴν
 ὕλην ἀναφορᾷ, ἐπειδὴ γὰρ δύο ταῦτα πρῶτως ἀναγκαῖα εἰς κίνησιν,
 τὸ, τε κινῆσθαι, καὶ τὸ κινητὸν, ὡς λέγεται τρίτῳ Φυσικῶν, μοδίῳ δ'
 μοδίῳ δὲ ἢ ἢ κίνησις ἐν τῇ κινητῷ πάττεται, ζητεῖται ὁποτέρῃ τῆ-

των μᾶλλον ἢ κινήσεις ἐξήρτηται. ἀναβαλλομένης τοίνυν τῆς κινήσεως τῆς κινήσεως, ὁρθῶς λέγεται τὸ ποιεῖν εἶναι κινήσεως ἀρχὴν. μᾶλλον γὰρ ἢ κινήσεις ἀρβόεισιν ἄπὸ τῆς ποιήσεως, διὸ δὴ ἀρχὴ λέγεται τὸ ποιεῖν τῆς κινήσεως, ἔστι γὰρ καὶ ἀρχὴ τῆς ὕλης κινήσεις, ἀλλ' ἔτι πρῶτος. εἰ τοίνυν ἐκ τῆς ὀρθότητος τῆς, πολμήσει τις τὸν Θεὸν ποιητικῶν αἰτίων ἀποφύλαξαι, ἅμα τῶτον εἰκόσ' ἔστιν, εἰπεῖν τὸν Θεὸν ἐκ τῆς ὕλης ποιεῖν τὰ γιγνόμενα, τὸ γὰρ ποιεῖν κατὰ τὸν Φιλόσοφον ἀρχὴ κινήσεως λέγεται ἐν τῇ κινήσει, οἱ δὲ τοιοῦτοι συλλάγουσιν μὲν ἐκ τῆς Φιλοσοφίας πειρώμενοι, ποιεῖν εἶπαι τὸν Θεὸν, εἶτα, ποιεῖν, ἀποφαίνονται ἐκ τῆς ὕλης, ἀλλ' ἀπλῶς ἐκ τῆς μηδενός, πῶς ἢ αὐτὸ καὶ φαῖεν ἐκ τῆς ὕλης ἀπογαγεῖν τὰς ἀσυνδέτως νοητὰς ἐστίαις; ἀλλ' ἔτι ὡς ἀληθῶς βέλονται μὲν συλλήγορον ἔχειν τὸν Φιλόσοφον, παραιτῶνται δὲ ἀναιδῶς εὐθὰ ἰκανῶς ἠπαυῖσθαι νομίζουσι τὰς ἀφελεστέρας τῆς ἀκροατῶν, τῆς ἀποσώπειον τῆς Ἀριστοτελικῶν λογίων. ἔτι δ' ἀντιφέρειται δοκεῖ τὸ λεγόμενον ὑπὸ τῆς Φιλοσοφίας, ὅτι ὁ Θεὸς καὶ φύσις μηδὲν μάτρω ποιῶσι. μάλιστα δὲ ἀρχῆ πρὸς Οὐρανὸν τεμαχίῳ ῥ. λέγεται, ὅτι ἀρχὴ τῆς ἀρχῆς καὶ τοῖς ἄλλοις ἐξήρτηται, τοῖς μὲν ἀκρεβέστερον, τοῖς δὲ ἀμαυρότερον τὸ εἶναι τὴν καὶ τὸ ζῆν, ἔστι ὅτι φανερόν ἔστιν, ὅτι ποιητικόν ἔστιν ὁ Θεὸς, διδῶσι γὰρ τὸ ζῆν ἅπασιν καὶ τὸ εἶναι, τὸ δὲ τελικὸν αἶτιον, τίς αὐτὸ φαῖεν ζωῆς εἶναι παρεκτικόν; ἀλλὰ θαυμάζειν ἔπεισι πῶς ἔξω μᾶλλον οἱ τοιοῦτοι τὸ ποιεῖν, ἐνταῦθα ὁμωνύμως εἰρηθῆσαι, εἰ πάντα λέγεται τὰ αἰτία ποιεῖν, εἴτε τελικὰ εἶεν, εἴτε ὕλικὰ, Φύσις γὰρ καὶ ἡ ὕλη, καὶ ποιεῖν μὲν λέγεται, ἀλλ' ἔτι αὐτὸ ἐκ τῆς συλλαγοῦσι ποιητικὸν αἶτιον εἶναι τὴν ὕλην, ποιῶσι τοιγαρῶν καὶ τὸ θεῖον, ἀλλ' ὡς τὸ ἔστιν ἐνταῦθα, καὶ τὸ τέλος, ὃ μηδὲν ἔτι μάτρω γνέσθαι, καὶ μὴ πρὸς τὴν τῆς παντὸς καλλοῦ ἀφορῶν. τὸ δὲ λεγόμενον ἐν τῇ ἀρχῇ πρὸς Οὐρανὸν, μορῆ ῥ. καλῶς ὑπὸ τῆς ἀφροδισιῆς ἀποδίδεται τῆς αἰθερίοις σώμασιν, ἔτι γὰρ τὰ ἐκεῖ ἰδιώματα πάντα τῆς θεοπάτης τῆς ὄντων ἀπονεύμεται ἀλλ' εἰρηθῆσαι καὶ πρὸς τῆς ἀρχῆς τῆς νοητῶν ἐστίων, ὅτι ἐκείνης ἐξήρτηται τὸ ζῆν ἅπασιν, ἐπειδὴ γὰρ αἱ τῆς αἰθερίων σωμάτων ἐνέργειαι, καὶ αὐτὴ δὲ ἡ κύκλω κινήσεις ἀρχὴ τῆς ἐφετῆ λαμβάνει τὸ ἐνδοξοῦμενον, (τῆ ἢ νοήσει τῆς κεχωρισμένης ἐστίαις, εἰς κίνησιν ἐγείρεται ἡ ψυχὴ τῆς Οὐρανίων σωμάτων ἀναζωπυρκαμένη τῆς πόθου) ὁρθῶς λέγοιτ' αὐτὸ τὸ ζῆν ἅπασιν παρέχειται ὑπ' ἐκείνης. Ὁμοίως ἀποφύλαξαι ἔχει τὸ ἰδ. μορῆ τῆς ἀρχῆς πρὸς ἀρχῆς καὶ φθορᾶς, εὐθὰ διττῶς φαῖεν τὴν αἰτίαν, μίαν μὲν, ὅθεν ἡ ἀρχὴ τῆς κινήσεως, ἑτέραν δὲ τὴν ὕλην, καὶ πρὸς μὲν τῆς τοιαύτης αἰτίας λεπτέον ἀποτίθεται. πρὸς γὰρ τῆς ποιητικῆς αἰτίας εἰρηθῆσαι λέγει ἐν τῇ ὀρθῇ τῆς Φυσικῆς

ἀκροά-

Ἀκροάσεως, ὅτι τὸ μὲν ἀκίνητόν ἐστι τὸν ἅπαντα χρόνον, τὸ δὲ κινεῖσθαι
 αἰεὶ, ἐστὶ δὲ ἀκίνητον τὸ πρῶτον κινεῖσθαι, αἰεὶ δὲ κινεῖσθαι τὸ ἔχατον τῆς
 κινεῖσθαι, ἢ τις ἢ κίνησις ἀρχὸς τε ἐδείχθη καὶ ἀτελεύτητος, τέτων
 ἐν ᾧ μὲν τῆς ἀκινήτου ἀρχῆς τῆς ἑτέρας καὶ προτέρας φησὶ, διελθὼν ὅτι
 Φιλοσοφίας, ᾧ δὲ τὰ ἄλλα τὸ συνεχῶς κινεῖσθαι τ' ἄλλα κινεῖσθαι ὕστερον,
 ὑποδοτέον ἐν τῷ δυνάμει καὶ γένεσι καὶ φθορᾷ κεφ. ι. ἐξ ὧν ὁ
 Συμπλίκιος ἐπιφέρει καὶ τὴν ἀκίνητον καὶ χωριστῶς ἕστιν, αἴτιον εἶναι
 καὶ κινεῖσθαι ποιῶν. λέγει τοίνυν ὅτι τὸ μὲν αἰεὶ κινεῖσθαι τῆς ὑπὸ σελή-
 νῳ ἀπάντων ποιητικόν ἐστιν αἴτιον. τῆς δὲ κινήσεως τὸ αἰεὶ κινεῖσθαι τὸ
 ἀκίνητον, καὶ τὸτο ὁμολογεῖν οἴεται, καὶ Ἀλέξανδρον λέγοντα, τὸ πρῶτον
 κινεῖσθαι τῆς κινήσεως τὸ θεῖον σώματος, αἴτιον εἶναι ποιητικῶν, καὶ ταῦτα ἀ-
 γνήτως ὄντος, προσείησι δὲ συμπλίκιος δυνάμει κεφαλαίῳ τὸ μείζονος
 ἄλλα, ἐπαινεῖσθαι ᾧ τὸ Φιλοσόφου τὸν Ἀναξάγορα, καὶ νήφοντα λέ-
 γουσαι ὅτι τὸν νῦν εἰσήγαγε διακοσμεῖν τὸ πᾶν, πῶς ἐν φησὶν ὁ Φι-
 λόσοφος τὸ καλῶς ἔχον ἐκ ὑποδέχεται; ὁμοίως καὶ ἀλλαχῆ τὸν αὐτὸν
 ἐξυμνεῖ, ὅτι τῆς κινεῖσθαι αἴτιον τινεὶς τὸν νῦν, ἀμιγῆτε καὶ ἀπαθῆ ἐ-
 νόμιζε, τὸτο τε ὑποδέχεται, καὶ τοῖς οἰκείοις δόγμασι ἐγκατατάττων,
 δηλὸς ὅτι ὡς ἐκ ἐπαινεῖ τὰ αὐτὰ ἀπαρίσκει. εἰς σαφῆσαι ἐν τῆς
 ἠπορημένων ᾧ δε δεῖ τὸν σκοπὸν ἐπισκέψασθαι τὸ Φιλοσόφου, ἐν γὰρ τῷ
 πρῶτῳ ᾧ τῆς κινήσεως καὶ φθορᾷ μορίῳ ιδ'. ζητῆσαι προτίθεται τὴν αἴ-
 τίαν εἶ μὴ ὅτι αἰεὶ κίνησις, δύο τοίνυν εὐρήσεται ἐν τῆς τῆς κινήσεως
 αἰδιότητι, τὴν τε ἀληθοδιὰδοχον τῆς γιγνομένων μεταβολῶν, καὶ τὸ τῆς
 κινήσεως ἀνεπίλειπτον, ἢ τινὰ δύο ζητεῖ τὰς αἰτίας, τὴν μὲν μεταβλη-
 τὴν τε καὶ κινεῖσθαι, τὴν δὲ ἀμετάβλητον. Δύο τοίνυν εἰσὶ τὰ κοινῶντα,
 καὶ τῆς μὲν αἰδιότητος αἴτιον ἐστὶ τὸ ἀκίνητον, ὡς ὑπὸ μὲν τῷ αἰθερῶ
 σώματι, ἢ ἢ τῷ πᾶσι σωματικῶν ὅτι ὡς τῷ ποιῶντι τὸ τέλος, ποιητικόν
 αἴτιον, καὶ τὸτο συγχωρεῖ καὶ Ἀλέξανδρος, τὸ γὰρ θεῖον ἢ ἐστὶν ὑπὸ μὲν
 τῆς τῆς ἕραν ψυχῆ, ποιητικόν ὅτι αἴτιον ἀπάντων. καλῶς ἐν ὁ Φι-
 λόσοφος τὸ ποιητικόν αἴτιον τῆς ἐν κινήσει αἰδιότητος, εἰς τὴν πρῶτῳ
 ἀναβάλλεται Φιλοσοφίας. ἔρχεται γὰρ αὐτῷ ᾧ τῆς ὑλικῆς αἰτίας ὁ
 λόγος, ἐπαινεῖ δὲ τὸς ᾧ Ἀναξάγορα ὁ Φιλόσοφος ἐν τῷ μείζοντι
 ἢ ὡς εἰσαγαγόντας τὸ ποιητικόν αἴτιον ᾧ τὴν ὑλικῶν, οὐχ ὡς
 καλῶς ὑποφνηματικῶς ἀπλῶς ᾧ τὸ νοῦς, ἢ γὰρ τὸτο πρῶτῳ Φυσι-
 κῶν, ἢ φησὶ τὸν Ἀναξαγόρειον νῦν, θαυμασίως ἐν ὁ Φιλόσοφος καὶ
 δικαίως ἄμα, τῆς μὲν καλῶν ἐπαινεῖσθαι ἐστὶ, κατηγοροῦ δὲ τῆς φαύλων,
 ὡσαύτως δὲ καὶ τὸν νῦν ὑποδέχεται ἀμιγῆτε καὶ ἀπαθῆ, καὶ τὸν ἔπει-
 λέγοντα Ἀναξάγορα ἐγκωμιάζει, κατηγορεῖ δὲ ὡς ἐκ ὑποδόντα τὸν
 τρόπον τῆς νοήσεως. ἔτι δὲ ἄποπον δοκεῖ θελήσεως ἄμοιρον εἶναι τὸ θεῖον,

εἶδὲ θείησιν ἔχει ἐπιργητικὸν ὄντιν ἐξ ἀνάγκης, καὶ ποιῶν, ἀλλ' ἐκ ἀποπονοῦ ὄντιν ἔστι, κατ' Ἀριστοτέλην, ὅς ἐδεμίαν ἔγνω θείησιν ἐν τῷ θεῷ, ὅτε ἀναγκαίαν, εἰ γὰρ αὐτεξέσιος ἐκ αὐτοῦ εἴη τὸ θείειν ταῦτον τῷ εἶναι, τὸ μὴ ᾗ ἀεὶ ὡσαύτως ἔχει. Τὸ δὲ αὐτεξέσιον, ὅτε μὴ ἔπος, ὅτε δὲ ἄλλως, εἶδὲ ὠλισμὸν ἔσαι, τινὸς ἐνεκεν; ὥστε προκειῖσθαι καὶ τῷ θεῷ τέλος τι ἔξω τῆς, ἀλλὰ τί αὐτὸ θείησιν ἄλλο παρ' ἑαυτὸν, ἀνευδείς ὄν τὸ θεῖον καὶ αὐτὸ ἑαυτῷ ἀναπαυόμενον, ἀλλ' ἐδὲ ἑαυτῶν, καὶ θείει γὰρ τις ὅπερ ἔρηκεν, ὡς καὶ αὐτὸς φησιν ὁ Φιλόσοφος, τὰ εἶδη μὴ ἐφείσθαι ἑαυτῷ ὡς ἀνευδείς, ἐδεμίαν ἔν θείησιν ὁ Φιλόσοφος ἐν τῷ θεῷ τάττει, ὡς μὴ σωμιληκῶς τοῖς καθ' ἡμᾶς μεμαθηκόσι τὴν ἀλήθειαν ἐκ τῶν θείων σώματος. καὶ ταῦτα μὴ λποχρώντως εἰρήδω καὶ τῷ ποιῶν. πρὸς δὲ τὰς ἐξ ἀρχῆς ἀντικειμένους λόγους φησὶν, ὅτι ἢ μὲν πρῶτη ὕλη πρὸς τὸ καθόλου εἶδος ἀναφέρεται. τῶτο δὲ αἰδίον ὄντιν, ἢ δὲ πρὸς τὸ ὠλισμῶν εἶδος ὕλη φθαρτὴ ὄντιν, ὅθεν καὶ ὁ Φιλόσοφος εἰρηκεν ὅτι ἢ ὕλη ἔστι μὲν ὡς φθείρεται, ἔστι δ' ὡς ἐ, Ὁμοίως δὲ λέγομεν τὰ προσεχῆ τῷ φθαρτῷ αἰτία φθαρτὰ εἶναι, καὶ μὴ δὲ τὰ κοινὰ, ὡσαύτως δὲ καὶ τὰ αἰδία τῷ φθαρτῷ ὑπερτερεῖν λέγεται, ὅσα μὴ ὑπόκειται τῇ μεταβολῇ.

Δόξα τῷ τιθεμένῳ ἐν ὕλῃ σωματικὸν εἶδος.

Πολλοὶ τῶν ἀρχαίων ἔχοντες ἢ νεωτέρων Φιλοσόφων ἐν τῇ ὕλῃ τιθέασιν εἶδος σωματικὸν ἀχώριστον, καὶ συναϊδίον αὐτῇ, αἰδίον ὅμως, καὶ ταῖς διαφοροῖς μορφαῖς ποικίλως εἰδοποιούμενον. τῶτο δὲ τὸ εἶδος φασὶ διατιθεῖσθαι τὴν ὕλην, καὶ δεκτικῶν λποκαθίστασθαι τῶν εἰδῶν, ὥστε τὸ πανδεχὲς εἶναι, τῶτ' αὐτὸ καὶ εἴρησιν οἴονται λέγεσθαι τῷ Φιλοσόφῳ, καὶ ἐν λόγῳ τρίτης ἀρχῆς εἰληφθαι, ἀναφέρεισιν δὲ τὴν τοιαύτην δόξαν εἰς Ἀβερρόω, ἐπειδὴ ᾗ ὁμοίως Φυσικῶν ὑπομνήματι δ' εἰρηκεν ὅτι γυμνωθεῖσα παντὸς εἶδους ἢ ὕλη, ἐκ αὐτοῦ ὑποδέχοιτο τὰ εἶδη, λαβὴν παρέχει τοῖς βελομένοις συναγαγεῖν, ὡς ἢ ὕλη καίτοι τῶν εἰδῶν ἀπάντων ὑπερηθεῖσα, ὅμως ἐν αὐτῇ ἀχωρίστως διατρεῖ τὸ σωματικὸν εἶδος, δι' ὃ τῶν λοιπῶν εἰδῶν γίνεται ἀεπίδεκτος. ὁ αὐτὸς δὲ Ἀβερρόω φησὶ τῶν φθαρτῶν τὰς ἀρχὰς μὴ εἶναι αἰδίας, εἰμὴ τὰς πόρρω καὶ πρῶτας, δηλαδὴ τὴν πρῶτην ὕλην, καὶ τὸ πρῶτον εἶδος, ὥστε δοκεῖ τιθεῖσθαι ἐν ὕλῃ εἶδος τὸ πρῶτον αἰδίον, τῶτο δὲ ὄντιν τὸ σωματικόν. ἔτι δὲ δούτέρῳ Φυσικῶν ὑπομνήματι εἰ. εἶδος τὸ φησιν ἐν ὕλῃ τὴν εἴρησιν. τελευταῖον τὸ σωφειτον σῶμα ἐξ ὕλης καὶ εἶδους γένος ὄντιν καὶ αὐτὸν τῶν ἀπλῶν σωμάτων, καὶ κατ-

γορεύεται καὶ τῶν, καὶ τοὶ διαφορόντων τῶν εἶδει ἐν τῶν τί ὅτι σωματικῶν
 μως. ἐπειδὴ τοιγαρῶν καὶ τὸν Ἀβερρώϊον πρῶτον τῶν μεταφυσικῶν ὑπο-
 μνήματι ιζ'. τὸ γένος εἶδος τι σημαίνει καθόλου, καὶ πρότερον τῶν εἰ-
 δοποιῶν διαφορῶν, ἀναγκαῖον ἄρα καὶ τὸ σῶμα εἶδος τί σωματικὸν ἐκ-
 φυῖαι πρότερον τῶν στοιχειωδῶν εἰδῶν, τῆτο δὲ ἴσως ἐμπεδῆ σαφέστερον
 ὁ ἀβερρώϊος ἐν τῇ ὀπίσθη τῶν μὲν τὰ Φυσικὰ εἶδα τὸ ἀνώτατον γένος
 ζητῶ ἐν τῇ κατηγορίᾳ τῆς ἐσίας θεατίζει, γένος εἶναι ἄντικατὸν τὸ
 σῶμα, τὸ κατηγορούμενον τῶν ἀπλῶν σωμάτων, τὸ δὲ δόγμα τῆτο ἐπί-
 τετα καὶ πρῶτον τῶν Φυσικῶν ὑπομνήματι πρῶτον. ἔσαι γὰρ φησι καὶ
 τὸ ἕχατον εἶδος, καὶ τὴν πρῶτον ὕλην, ὕλαι εἰσὶν καὶ εἶδη σὺνθετα.
 τί δὲ ὅτι τὸ ἕχατον εἶδος, εἰμὴ τὸ σωματικόν; πειρῶνται δὲ καὶ λό-
 γοις ἐμπεδῶσαι τὸ λεγόμενον, πρῶτον γὰρ φασιν ἢ ὕλη αἰδίου τε ὅτι,
 καὶ ἐνέργεια ὑπάρχει, πᾶσα δὲ ὑπαρξίς ἀπὸ τῶν εἰδῶν ὅτιν, ἄρα ἔσαι
 τί εἶδος αἰδίου, οἷον τὸ σωματικὸν τῆς αἰδίου ὑπαρξέως αἴτιον. δεύτερον
 ἀδυνάτον ὅτιν εἰς ὕλην εἰσαγεῖναι τὰ εἶδη μὴ ἔσαν ἐκτεταμένω, ἢ δὲ
 ἐκτασις καὶ ἢ ποσότης, ὡς συμβεβηκὸς εἶδος τι ἐσιώδεις ὑποτίθησι, ἢ τῆτο
 δὲ ὅτι τὸ σωματικὸν πρὸ πάντων τῶν εἰδῶν ἐν τῇ ὕλῃ ὑπάρχον, καὶ
 πάντῃ ποσῶν καθιστῶν; τρίτον ἢ ὕλη ἀντίκειται τῶν εἰδει, ἢ ὅτι δυνά-
 μεις καὶ ἐνέργεια τῶν ἐναντίων εἰσὶ. πῶς ἐν φανερῇ τὴν ὕλην ἐφίεθαι
 τῶν εἰδῶν, εἰμὴ τῶν σωματικῶν εἶδει ἑξομοιωμένης τοῖς ἐπιτέλεισιν εἰ-
 δεσι; τὸ ὅτι ὅμοιον τῶν ὁμοίᾳ ἐφίεθαι λέγεται. τέταρτον τὸ κινέμενον
 αἰεὶ σῶματε ὅτι καὶ διαμετῶν, κινεῖται δὲ καὶ ἢ ὕλη ἐν ταῖς ἡμέτεροις
 μεταβαλλομένη ὑπὸ τῶν ποιῶντος, ἄρα σῶμα ὅτιν. εἰσὶ δὲ τῆτοισὶ καὶ
 ἑτέροις λόγοις, μάλιστα δὲ τῇ τῶν ἀρχαίων θέσει κινέμενοι, (ἅπαντες
 ὅτι σῶμα τὴν ὕλην ἔφασαν, εἴτε πεπερασμένον ὡς οἱ Στωϊκοὶ, Κιωμαί-
 τε καὶ Κυρηναικοὶ, εἴτε ἀπειρον ὡς Δημόκριτος καὶ Λόκιππος καὶ Ἀ-
 ναξίμανδρος) σῶμα τὴν ὕλην ἐνόμισαν, καὶ ὁ μὲν Φιλόπονος ἐν τοῖς
 καὶ πρὸς κλαί. σαφῶς οἶεται δεικνύειν ἀπλῶν εἶναι σῶμα τὴν ὕλην,
 καὶ ὡς εἰσὶ φησι ποιότητες ἐσιώδεις, καὶ ὄντοπιτες εἰδῶν ἐσιωδῶν, ἔπως
 ὅτι καὶ ποσότης ἐσιώδης ὡς ὄντοπις τῆς ὕλης. ἐμπεδοῖ δὲ τῆτο, τὸ ὅτι
 σῶμα ἐσία ὅτιν, ἔσαι δὲ τὸ σῶμα καὶ τὰς ἐν αὐτῷ σωματικὰς δια-
 σάσεις πᾶντον, ἄρα καὶ αἱ ποσοτικαὶ διασάσεις ἐσιώδεις εἰσὶν, εἶδε
 ἀντίφθογκος ὅτιν ἑαυτῷ ἐν τοῖς καὶ ἡμέτεροις καὶ φθορᾶς βιβλίοις,
 τῆτο ποιεῖ καὶ τὴν τῶν Ἀριστοτέλους δόξαν, ἀλλ' ἔ καὶ τὴν οἰκείαν αὐτῶν.
 φαίνεται δὲ καὶ ὁ συμπλίκιος τῶν αὐτῶν νομίσει, καὶ ὅτι ἐν τῶν πρῶτον τῶν
 Φυσικῶν μυσίῳ ζδ'. ἀπλῶν τὴν τῶν Περικλίου τῶν λυδῶν δόξαν, ὡς ὄν-
 τος σώματος τῆς ὕλης, ἔσαι πάντῃ οἰκοθεῖν ἀναρρώνησι. - διττὸν ὅτι
 εἰπῶν τὸν ὄγκον τὸν μὲν ὕλικόν, τὸν δὲ εἰδικόν, ὄγκον εἶναι ὕλικόν φη-

ει τὴν ὕλην, καὶ δὲ μακρῶν ἀναπτύσσει. ἔτι δὲ πῶς τῶν Φυσικῶν, μο-
 ρίω ις. τὰ αὐτὰ λέγειν φαίνεται. Διαφέρειν ὁμοίως οἱ λέγοντες σῶμα
 τὴν ὕλην, καὶ τῶν τιμιμῶν ἐν ὕλῃ τὸ σωματικὸν εἶδος. ἐκεῖνοι γὰρ ἔχουσιν
 εἶδος φασὶ τῆς ὕλης τὸ σῶμα, ἀλλ' αὐτὴν δὲ τὴν τῆς ὕλης ἐστίαν τοιαύ-
 τῃν εἶναι, ὅ καὶ δεικνύσκει λόγοις τοιούτοις. πρῶτον γὰρ ἡ ὕλη δὲ τῆς
 μεταβολῆς γινώσκειται, τὸ δὲ ἀμεταβλήτως ἐν ταῖς μεταβολαῖς ὑπομέ-
 νον ὕλην φαμεν, ὑπομένει δὲ αἰεὶ ὁραμὴν τὸ σῶμα, ἄρα τὸτο ὅστιν ἡ
 ὕλη. εὐθροτοὶ καὶ Ἀριστοτέλης ἐν τῷ πρῶτῳ περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς
 τὸ σῶμα ἔχῃ ἢ σῶμα γίνεσθαι λέγεται, ἀλλ' ἢ τὸδε ἢ τὸδε ὡς ἐπιβε-
 βαιοῖ καὶ ἐν τῷ τρίτῳ περὶ ἕραν, μορίω κθ. δώτερον ἢ ὕλη ὀρίζε-
 ται τὸ πρῶτον ὑποκείμενον ἐξ ἑ ἐνυπαρχόντος γίνεσθαι τι. ἐστὶ δὲ τοιού-
 τον τὸ σῶμα, ἄρα ἡ ὕλη ὅστιν ἡ πρῶτη. ἔτιον ἐκ μὴ σώματος ἔγινε-
 ται σῶμα, γίνεσθαι δὲ τὰ σώματα, ἐκ σώματος ἄρα, τὸ δὲ εἶδος ἐκ
 ἐστὶ σῶμα, ἄρα ἡ ὕλη. Τέταρτον τὸ δεκτικὸν μεγέθους καὶ ἐκτάσεως
 ἤδη μέγεθος ἔχει καὶ ἐκτασιν. πῶς γὰρ αὐτὸ ἀμέγεθες ἐκταθεῖν, ἐ-
 πείδῃ τὸ λαμβανόμενον αἰεὶ καὶ τὸν ἔσπον τὸ δεχομένη ἐπιλαμβάνεται,
 ἐστὶ δὲ ἡ ὕλη δεκτικὴ τῶν εἰδικῶν ὄγκων, ἄρα ἐστὶ καὶ καθ' ἑαυτὴν ἐκτε-
 ταμένη, ὅθεν καὶ Ἀριστοτέλης πῶς τῶν Φυσικῶν, μορίω ιε. ἢ δὲ
 φησὶ δοκεῖ ὁ τόπος εἶναι τὸ δέσμημα τῶν μεγέθους, ἢ ὕλη, τὸτο γὰρ
 ἕτερον τῶν μεγέθους. δι' ὧν ἐνίττεσθαι φαίνεται τὰς ἐν ὕλῃ διαστάσεις,
 δι' ἧς ἡ ὕλη γίνεσθαι δεκτικὴ τῶν κατ' εἶδος μεγέθους. ἔτι δὲ ἐν ἀρχῇ
 τῶν δώτερον περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς, πρῶτον εἰσὶ τὴν ὕλην, εἴτα
 προσέρχεται τὰς πρῶτας ποιότητας, ἀλλὰ μὴ αἰ ποιότητες ἐκ ἐπιβάλλ-
 λησι τῇ ὕλῃ ἀδιαρίτῳ ἔσθῃ, ἄρα ποσὴ καὶ ἐκτεταμένη, ἐκ γὰρ τῆς ὕ-
 λης καὶ τῶν ποιότητων γίνεσθαι τὰ στοιχεῖα, πῶς ἐν σώματι εἶναι μὴ
 σώματος ἔσθῃ τῆς ὕλης; ἔτι δὲ ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ ἴσα λέγεσθαι φη-
 σὶ τὰ στοιχεῖα καὶ τὴν ὕλην ὡς ἴσης ἐνυπαρχέσθῃ ὕλης ἐκάστω. πῶς
 δ' αὐτὴ ἴση λέγοιτο ἢ ὕλη μὴ ἔσθῃ ποσὴ; τούτοις ἔν οἴονται δεικνύσθαι
 σῶμα τὴν ὕλην.

Περί τῆς ἀδιάστατον εἰρηκότων τὴν ὕλην.

ΕΚ διαμέτρων δὲ τούτοις ἀντίκεινται οἱ πλείους τῶν νεωτέρων οἰόμενοι
 τὴν ὕλην ἀδιάστατον εἶναι καθ' ἑαυτὴν, καὶ ἀποσον, πᾶσαν γὰρ
 ποσότητα ἐν τῷ σιωδέτῳ εἶναι φασὶ, καὶ μεταβαλλομένης κατ' ἐστίαν
 γίνεσθαι καὶ ἀπογίνεσθαι ὁμοίως τοῖς λοιποῖς συμβεβηκόσιν. ἐμπεδύ-
 σι δὲ τὸ δόγμα τὸτο τοῖς δὲ τοῖς λόγοις. πρῶτον Ἀριστοτέλης ἐν τῇ
 τῆς ἐστίαν κατηγορίᾳ, τ' ἄλλα πάντα ἢ λέγεσθαι φησὶ καὶ τῆς πρῶτης ἐ-

στίαν,

σίας, ἢ ἐν αὐτῇ εἶναι. αἱ μὲν γὰρ δώτεροι ἔσονται λέγονται καὶ τῆς πρώτης ἔσονται, τὰ δὲ συμβεβηκότα ἐν αὐτῇ εἶσιν, ὥστε ἀναιρημένων τῶν πρώτων ἔσονται μηδὲν τῶν ἄλλων υπολείπειν. ἐξ ὧν φανερὸν ἔστιν ὅτι καὶ τὸν Φιλόσοφον τὰ συμβεβηκότα πάντα ἐν υποκειμένῳ εἰσὶ τῆς συνθέτου καὶ πρώτης ἔσονται. ἔστι δὲ συμβεβηκότα ἀντιρρήτου ἢ ποσότης, ἐκ ἔσονται ἀρα πρὸς τὰ εἶδος ἐν τῇ ὕλῃ, ἀλλὰ μὴ τὸ εἶδος ἐν τῇ συνθέτῳ. δώτερον, ἐβδόμῳ τῶν Μεταφυσικῶν μορίῳ δ'. τὴν ἔσονται, ὁ Φιλόσοφος πρότερον εἰπάει φησὶ τῶν συμβεβηκότων λόγῳ καὶ φύσει καὶ χρόνῳ, ὡς τῆς πρώτης μάλιστα ἔσονται τὸν λόγον ποιούμενος, εἰ τίνῃ ἢ συνθέτου ἔσονται φύσει πάντος προηγείται συμβεβηκός καὶ αὐτῆς δὴ τῆς ποσότης, ὥστε μὴ εἶναι πρὸς τῶν εἰδῶν αἰδιον ἐν ὕλῃ ποσότητα, καὶ γὰρ αὐτῆς ἐκ εἶναι πρότερα ἢ συνθέτου ἔσονται. τρίτον, Φυσικῶν πέμπτῳ μορίῳ ὄγδω τὸ τῆς ἡμέσεως υποκειμένον, τίς ἐστιν ἢ ὕλη μὴ εἶναι λέγεται ἐν τόπῳ, ἀλλὰ μὲν εἰ ἢ ὕλη ποσὴ καθ' ἑαυτὴν ἴσονται, καὶ ἢ τῇ ἡμέσει υποκειται, ἴσονται αὐτῇ ἐν τόπῳ, καὶ γὰρ ὁ τόπος τοῖς ἀράγμασιν ἢ ποσοῖς ἀρμόζει, καὶ ἐκτεταμένους, τὸ γὰρ σῶμα ἢ σῶμα τόπον ἀπλῶς ἀπαιτεῖ, ὡς μὲν δὲ ἢ τοιαῦτα εἶδος ἔσονται. Τέταρτον πᾶν εἶδος ἐνυλον ἔσονται φθαρτὸν, καὶ πρὸς ἐκεῖνο δυναμει ἔσονται ἐν ἀντιφάσει ἢ ὕλῃ, ἔσονται δὲ ἢ ποσότης ἐνυλον εἶδος καὶ φθαρτὸν, ἀρα πρὸς αὐτὴν ἢ ὕλη δυναμει ἔσονται, ἀλλὰ μὴ ἐνεργείᾳ πεποσωμένη. Πέμπτῳ τὸ αὐτὸ δοκεῖ αὐξήσεως καὶ ποσότης υποκειμένον εἶναι, καὶ γὰρ εἰς τὸ ποσὸν ἢ αὐξήσεις. ἔστι δὲ τῆς αὐξήσεως υποκειμένον ἢ συνθέτου ἔσονται, γίνεσθαι γὰρ αὐτὴν ἐκ τῆς λόγῳ τῆς ὕλης, ἀλλὰ τὰ εἶδος ὁ Φιλόσοφος δώτερον ὡς τῆς ψυχῆς καὶ πρώτῳ ὡς τῆς ἡμέσεως καὶ φθορᾶς σαφῶς εἰδίδασκε. ἔκτον, ὅσως Ἀβερρώης δώτερον ὡς τῆς ψυχῆς, ὑπομνήματι τέταρτον διαφέρειν εἰρηκε τῶν ἄλλων συμβεβηκός τὰ ἔσονται εἶδη, ὅτι τὰ μὲν ἔχει τὸ δυναμει ἐν υποκειμένῳ ἢτοι τὴν ὕλην, τὰ δὲ τὸ ἐνεργείᾳ ἢτοι τὸ συνθέτον. ἀλλὰ μὲν ἢ ποσότης εἶδος ἔσονται κατὰ συμβεβηκός, ἐ καλῶς ἀρα λέγεται ταύτης υποκειμένον εἶναι τὴν ὕλην. ἔβδμον, εβ. τῶν μὴ τὰ Φυσικῶν ὑπομνήματι λδ'. πᾶν τὸ συνθέτον νεοῦ φησὶν ὁ Ἀβερρώης, ἴσονται δ' αὐτῇ ἢ διασαπὴ ὕλη συνθέτου ἐξ αὐτῆς καὶ τῆς ποσότης, ἀρα νεογενῆς καὶ ἐκ αἰδίου. ὄγδον, ἐκ τὰ εἶδος καὶ τῆς ὕλης ἐν γίνεσθαι καθ' ἑαυτὸ, εἰδὲ πρὸς τὰ κατ' ἔσονται εἶδος ἴσονται αὐτῇ ἐν τῇ ὕλῃ ποσότης, ἐ καθ' ἑαυτὸ ἐν, ἀλλὰ καὶ συμβεβηκός ἴσονται ἢ συνθέτου ἔσονται, μάλιστα δὲ πᾶσιν ἐχθὴν ἐκδέσθαι τὰς τῆς ἡμέσεως ἀρχάς, τὴν ὕλην, τὸ εἶδος, τὴν ἔσονται σιν, καὶ τὴν ποσότητα. ἔτι δὲ τὸ κατ' ἔσονται πρότερον ἔσονται τὰ καὶ συμβεβηκός συνθέτου, τὸ δὲ ἐκ ἀληθῆς εἶναι τιθεμένης τῆς ποσότης ἐν τῇ ὕλῃ πρὸς τῶν ἔσονται εἰδῶν. ἔνατον, πολλῶν δὲ μᾶλλον μάχεται τῇ

ἀληθεία τὸ ἀδύνατον ἐν ὕλῃ βίχῃ διασαπὸν, ἢ ὅτι ὕλη καθ' ἑαυτὴν ἐκ ἀπειρος, ἀλλ' ἀεισμήνῃ καὶ σωματικῇ τῇ τῆς Σελήνης σφαίρα. Δείκτον, ἐκ τῆς ἐλαττονος μεγέθους γίνεταί μείζον ὡς ἐπὶ τῆς ἀραιώσεως, ἢ τοίνυν ἢ αὐτῇ ποσότης ὑπομῆναι, καὶ γὰρ αὐτὸ αὐτὸ μείζοντε καὶ ἐλαττον, γίνεταί ἀρα μέρος τῆς ποσότητος, μὴ ὄν πρότερον. ἐνδέχεται ἔν τῃ ὕλῃ ποσότητα ἀρῆσαι μὴ πρότερον ἔσαν. ἰ. α. τὰ συμβεβηκότα δὲ τῆ οἰκείῃ ὑποκειμένη δεξιζομένη φασιν, ἀλλὰ μὲν ἢ ποσότης ἐκ ἐνδέχεται δεξιζομένη δὲ τῆς πρώτης ὕλης, ἀσαφῆς γὰρ αὐτῇ καὶ ἀγνώστος, ὁ δὲ δεξιζομένης δεξιζομένη δὲ σαφιστέρα γίνεταί, ἐκ ἔστιν ἀρα τῆς ποσότητος ὑποκειμένη ἢ ὕλη, ἔτι δὲ ἢ ὕλη ἐδὲ τὸδε λέγεται, ἐδὲ ποσόνδε, ἢ δὲ ποιόνδε, ἀλλὰ ταῦτα πάντα δυναμίαι. ἀρα φαύλως ἐπιργεῖα λέγεται ποσῆ.

Αἰτίσεις τῆ ἐν ὕλῃ σωματικῆ εἶδους.

Π Αραιότης ἔστιν ἢ ῥηθεῖσα δόξα πολλῶν ἔνεκον, καὶ γὰρ ἀντίκει-
ται τῷ Αἰσοπέλει, καὶ τῷ Αἰβέρρῳ, καὶ αὐτῇ τῇ ἀληθείᾳ. καὶ
τῷ μὲν Αἰβέρρῳ, ὅτι οἱ τοῖσδε προσάγασσι σωματικόν ἐν πολλοῖς αὐτῶν δό-
ξαισιν ἐναντία. πρώτῳ δὲ Φυσικῶν, ὑπομνήματι ξγ'. ἐδὲ εἶδος ἴδιον ἔ-
χειν εἴρηκε τὴν ὕλην. ὑπομνήματι δὲ ξδ'. τὴν ὕλην ἐκ εἶναι ἐπιργεῖα δ',
ἐδὲ σωματικὸν ἐξ ὕλης καὶ εἶδους. Δεύτερον α. Κεφαλαίῳ, ὅτι τῆς αἰ-
θέρος ὑσίας τὴν πρώτῃ ὕλην ἔτε εἶδει, ἔτε ἐπιργεῖα, ἀλλὰ τῷ δυ-
νάμει ἐσιῶσαι γράφει καὶ διαλέγχει. τῷ Αἰβέρρῳ τινὰς τιθεμένους ἐν
ὕλῃ τὸ σωματικόν εἶδος. Τρίτον α. τῷ μεταφυσικῶν, ὑπομνήματι ιζ'. ἐπι-
κοινόν, ἔτε ἴδιον εἶδος φησὶν ἔχειν τὴν ὕλην, ἐπὶ δὲ τῇ ἐπιτομῇ τιθεμένους
φησὶν ἐν ὕλῃ τῆ σωματικῆ εἶδους τὴν τῶν στοιχείων ἀρῆσιν ἀλλοίωσιν εἶναι.
πρώτῳ δὲ Φυσικῶν, ὑπομνήματι ἐχάτω, πάσαι σωματικῆ Φυσικῆ εἶναι
φησὶ, καὶ Φυσικῆς διαγωγῆς. ἢ δὲ ποιαὺτ ἐξ ὕλης καὶ σωματικῆ εἶδους σωμα-
τικῆς ἐκ αὐτῆς Φυσικῆς, ὡς μὴ ἔχουσα ἐν ἑαυτῇ αἰδητὸν συμβεβη-
κότος. β. δὲ τῷ μεταφυσικῶν, ὑπομνήματι λδ'. αὐτὸ σωματικὸν ὑπεροχρῆς
τίθησιν, ἀλλ' ἐκ αἰθίου. ἔτι δὲ δευτέρῳ ὅτι ἔρανε μδ'. ἄρῆσι τῆς
κατηγορίας τῆς ὑσίας σῶμα σωματικὸν φθαρτὸν καὶ ἀφθαρτὸν, ὅ-
θεν δείκνυσσι τὰ ἔρανα σῶματα μὴ εἶναι σωματικῆ. ὁμοίως δὲ κατὰ τὸν
Αἰβέρρῳ τὰ στοιχεία ὅτι τὰ ἀφθαρτῶν κινῶνται, ἀλλ' ἐκ αὐτῶν ἑαυ-
τῶν. ὅρθως γὰρ κατὰ Αἰσοπέλη τῶν ἀποκινήτων δύο φησὶν εἶναι μέρη
ἐπιργεῖα, ἵνα τὸ μὴ κινῆ, τὸ δὲ κινῆται, καθάπερ ἐπὶ τῶν ἐμφύχων
ἢ ψυχῆ, καὶ τὸ ὀργανικόν σῶμα, εἴπω ἢ καρδία, καὶ τὰ μέρη. ἐπὶ δὲ
τῶν στοιχείων τῆς ὕλης ἔστις, καὶ τῆς στοιχειώδους εἶδους, ἢ δυνατὸν ἔστιν αὐτῶν

ἑαυτῶν

E. P. IONANNINA 2006

ἑαυτῷ κινεῖσθαι, εἰμὴ καὶ συμβιβηκός· πῶς γὰρ αὐτὸ κινήσει ὕλη μὴ
 ἔσα ἐργεῖα. τὸ γὰρ κινεῖσθαι αἰετὸ ἐργεῖα ὅτι καὶ εἰδοπεποιημένων, τὸ
 δὲ σωματικῆς εἶδος ὄντος ἐν ὕλει, ἐλέγεται αὐτὸ καὶ τὰ στοιχεῖα ἀφ' ἑαυτῷ
 κινεῖσθαι. ἅτε δὴ τῶν στοιχειωδῶν εἰδῶν ἐχόντων ὑποκείμενον ἐργεῖα,
 ὅτι ὡς φανερόν ἐστιν ὅτι ἐκ ἑστὶ ἀπὸ τῶν ὑσιωδῶν εἰδῶν μορφῆτις ἑτέρα
 ἐν ὕλει. οἷς δὲ λόγοις Ἀβερρόως χρώσται οἱ τοῖστοι εἰς ἐμπέδωσιν τῆς
 οἰκείας δόγματος ῥάδιον ὅτι ἀπαντήσασιν. πρῶτον γὰρ ἐπειδὴ εἰς θύσειν
 ἀνάγκαια ὅτι ἢ ἀλλοιώσεις, τὸ γὰρ ἀναλλοίωτον ἔτε θύσειν ἔστι, τὸ δὲ
 τῆς ἀλλοιώσεως ὑποκείμενον ἐργεῖα χρεῖσ εἶναι ἀνάγκη τῷ ὕλει αἰετὸ
 μετὰ τιος εἶδος εἶναι, γυμνῆς γὰρ ἔσης τῆς ὕλης παντός εἶδος, ἔτε
 ἀλλοιώσεις αὐτῆς, ἔτε θύσειν ἐπομῶς. εἰ γὰρ ἢ ὕλη Ἀνείδος ἔσα καὶ
 ἀμορφος κατ' ἑαυτῷ, ἔπος εἰς θύσειν παρελαμβάνετο μηδενός ὡς ἀπορη-
 γυμνῆς εἶδος ἐν αὐτῇ παττομῶς, μάττω αὐτῆς, ὡς ἔτε ἀλλοιωθῆσαι, ἔ-
 τε γίνεσθαι τι δυναμῶς. ὅτι δὲ ἢ ἀλλοιώσεις εἰς θύσειν ἀνάγκαια, φα-
 νερόν, ἢ, τε γὰρ κοινὴ δύναμις ἐν ὕλει ταῖς ἀλλοιώσεσιν ὁρίζεται, καὶ
 δι' ἀλλοιώσεως ἑαυτῷ τῷ ὕλει ἑξομοιοῖ τὸ ποιεῖν. πρὸς δὲ τὸ δεικνύον
 φανερόν, ὅτι ἔχατον εἶδος παρ' Ἀβερρόω τὸ θεῖον ἔστιν, ὡς ἀρχὴ πόρρω
 τάτω λαμβανόμενον ἐν τῇ θύσει. ὅθεν πολλαχῶς αὐτῷ λέγεται ὅτι πα-
 ρὰ μὴ τῶν Φυσιολόγων ἢ ἀνάγκη ὕλη θεωρεῖται καὶ τὸ πρῶτον κινεῖν,
 ὅτι δὲ τῶν μεταφυσικῶν τὸ πρῶτον εἶδος, καὶ τὸ ἔχατον ἔσενκα. ἔ-
 τον συμφώνως τῆς Ἀριστοτέλει τῷ σέρησιν ὁ Ἀβερρόως εἶδος πῶς φη-
 σιν, ἔχ' ὅτι τῆς σωματικῆς εἶδει σιωπῆται, ἀλλ' ὅτι ποιεῖν ὀνομάζει τὴν
 ὕλει καὶ δεκτικῶς δὲ τῆς ἠγυμνῆς δυνάμεως. τέταρτον συγκεχωρήσθαι
 τὸ σῶμα γένος εἶναι τῶν πεισάρων στοιχείων, ἔ μὴ ἐκ τῶν ἀνάγκη κε-
 χωρισμῶν τάττω τῶν στοιχείων, τὸ γὰρ γένος ἐν τοῖς οἰκείοις εἶδει.
 πολλῶ δὲ μάλλον Ἀριστοτέλει ἐναντίον ὅτι τὸ δόγμα τῆτο. πρῶτον γὰρ
 Φυσικῶν, ὑπομνήματι ξδ'. ὡς ἔχει φύσιν ἢ ὕλη πρὸς τὰ καὶ τέχνῳ εἶδη,
 οἷον πρὸς ἀνδραγάτα χαλκός, καὶ πρὸς κλίβῳ ξύλον, ἔτω πρὸς τὰ κατ'
 ἑστῶν εἶδη, ἢ ἀνάγκη ὕλη δέχεται. ἀλλὰ μὴ πάντος τεχνῆς εἶδος ἀ-
 μοιρεῖ ἢ ὕλη, ἀρα καὶ ἢ ἀνάγκη ὕλη πάντος ὑσέρηται κατ' ἑστῶν εἶδος.
 ὡσαύτως δὲ καὶ δεικνύον Φυσικῶν, μορῶ ἐβδόμῳ, κατ' ἑαυτὴν ἀνείδεόν φη-
 σι τῷ ὕλει. καὶ ἐβδόμῳ τῆς ἀνάγκης Φιλοσοφίας, μορῶ ὀγδόῳ, ἐκ αὐτῆς
 ἀληθῶς εἶρηκεν, ἐδὲ τῶδε, ἐδὲ τῶσόνδε, ἐδὲ τοῖόνδε τῷ ὕλει, εἰ ἔστιν
 εἰδοπεποιημῶ τῆς σωματικῆς μορῆς. ὡσαύτως πέμπτῳ Φυσικῶν μορῶ
 ὀγδόῳ μὴ κίνησιν εἶναι τῷ θύσειν δεικνύσιν, ὅτι τὸ ὑποκείμενον αὐτῆς
 ἔτε ὄν ὅτι, ἔτε ἐν τόπῳ, ἀνάγκη δὲ τὸ κινεῖσθαι εἶναι ἐν τόπῳ. εἶδὲ
 ἢ ὕλη αἰδίου ἐν ἑαυτῇ εἶδος ἔχου οἷον τὸ σωματικὸν ἐργεῖα τε ὄν
 εἶναι, καὶ ἐν τόπῳ, ὡς ἀποφανῶς ἐφεῦσαι τῆς ἀληθείας Ἀριστοτέλην.

ἔτι δὲ ἐβδόμῳ τῆς πρώτης Φιλοσοφίας μορίῳ λ ε. καὶ δικάτῳ, μορίῳ
 κ δ. ἄγνωστον εἶναι φησὶ κατ' ἐαυτὸν τὸ ὕλην καὶ γιγνώσκεισθαι δι' ἀ-
 ποφάσεως, εἰδὲ εἰδικῆς ἐκ ἀμοιρεί φύσεως εἶναι αὐτὴν κατ' ἐαυτὸν.
 πάσης γὰρ ἀρχὴ γνώσεως ἢ ἐπιτέλεια. πρώτῳ δὲ περὶ γνέσεως καὶ
 φθορᾶς κεφ. α. διὰ μακρῶν ἐξελέγχει τὰς πάλαι τιθεμένους τὸ πρῶτον
 ὑποκείμενον σῶμα κατ' ἐσίαν ἀμετάβλητον, ὅθεν ἐπιτεταί ἀλλοιωταί εἶ-
 ναι τὰς γνέσεις. τῶσις ἐν ἐκ ἀνομοίως οἱ λέγοντες πρὸ τῆς ἐσιωδῶν εἶ-
 δῶν ὑπάρχειν ἐν ὕλῃ τὸ σωματικὸν εἶδος, εἰδιόν τε καὶ ἀμετάβλητον ἀ-
 ναξέπεισι τὸν ἐν περὶ πάντα γνέσειν. τρίτῳ δὲ Φυσικῶν καὶ τρίτῳ περὶ
 ἕραν, καὶ δὲτέρῳ περὶ γνέσεως καὶ φθορᾶς καθάπτεται τῆς οἰωμένων
 εἶναι σῶμα ἀπλῆστερον τῆς στοιχείων καὶ πρότερον, τοῖσιν δ' αὖ εἶναι τὸ
 συνύθετον ἐξ ὕλης καὶ εἶδος τὸ σωματικῆ. ἔτι δὲ δὲτέρῳ περὶ μερῶν
 ζῶων κεφ. α. τρισηνὶ ὁ Φιλόσοφος ἐν τοῖς ζῶοις συνύθεσι διδάσκει,
 μίαν μὲν ἐκ στοιχείων, δὲτέραν δὲ ἐκ τῆς ὁμοιομερῶν, καὶ τρίτην ἐκ τῆς
 ὀργανικῶν μερῶν ἐδ' αὐτόθι, ἐδ' ἀλλαχῆ περὶ τῆς ἐξ ὕλης καὶ εἶδος τῆς
 σωματικῆς συνύθεσεως μνείαν ποιησάμενος. ὁμοίως δὲτέρῳ περὶ γνέσεως
 καὶ φθορᾶς μορίῳ ἔκτῳ, τὸν τῆς στοιχείων συνύθεσι ἐκ τῆς πρώτης ὕλης
 ποιεῖ, καὶ τῆς ἐναντιώσεως ἐδαμῶς ἀνιξάμενος τὸ σωματικὸν εἶδος. πρὸς
 τῶσις ε. τῆς πρώτης Φιλοσοφίας μορίῳ, ε. τὸ στοιχεῖον ὀρίζων, λέγει ἀ-
 διαίρητον εἶναι εἰς ἕτερα τὰ εἶδη, πῶς δὲ ἡ ἀληθείς τῶτο διαιρεῖσθαι
 δυναμῆς, εἰς τε τὸ ἴδιον εἶδος, καὶ τὸ ἐν ὕλῃ σωματικόν. πρὸς δὲ ὅτι
 τὸ δόγμα τῶτο ἐναντίον ἔστι τοῖς ἀπανταχῆ λεγομένοις τῶ Φιλοσόφῳ. ἐ-
 κείνος γὰρ τὰ εἶδη πάντα τὰ ὑπὸ φθορᾶς εἶναι βέλεται, καὶ τρίτῳ. ἀρ-
 χᾶς τε γνέσεως τίθησι τὸ εἶδος, καὶ τὸ ὕλην, καὶ τὸν ἐρήσιον. ἐ-
 χεῖν δὲ μάλισα ἐν ἀρχῆς λόγῳ παρεληφθῆναι τὸ σωματικὸν εἶδος ὡς
 ὑπομνήσκουσιν ἔτοι. αὐτῆ δὲ τῆ ἀληθείας ἀντικεῖσθαι τὸν ποιαύτην δὲ-
 ξαν ῥαδίως αὐτὴς συνίδοι. πρῶτον γὰρ τὸ τοῖσιν εἶδος ἢ κοινόν ἔστιν ἢ
 ἰδικόν, καὶ ἰδικόν μὲν ἐδὲ ἔτοι βέλονται. κοινόν δὲ ἐκ ἀποδέχεται ὁ
 Φιλόσοφος πρώτῳ περὶ γνέσεως καὶ φθορᾶς μορίῳ λ α. σῶμα γὰρ κινόν
 ἐδὲν εἰπῶν, ἔτι δὲ φυσικόν ἔστιν ἢ Μαθηματικόν, ἢ Μεταφυσικόν. οὐ
 Μεταφυσικόν, ταῦτα γὰρ ἔστι κεχωρισμῆς τῆς ὕλης. ἢ Μαθηματικόν,
 ὁ γὰρ Μαθηματικὸς περὶ ἐδεμίαν ἐσίαν πραγματεύεται ὡς λέγεται μορίῳ
 ι β. τῆς πρώτης Φιλοσοφίας μορίῳ λ δ. εἰμὴ τυχόν ἢ περὶ τὰ ἕρῳια
 σῶματα ἔστις. ἀλλ' ἐδὲ φυσικόν, ἡ γὰρ αὐτὴ ἀρχὴ κινήσεως, τῶτο δὲ
 ἀποπον πασῶν τῶν κινήσεων ὑπὸ τῶ Φιλοσόφῳ διανορημένων τοῖς ἀ-
 πλοῖς ἢ τοῖς ἐμφύχοις σῶμασι. ἀνάπλασμα ἐν ἔστι τὸ τοῖσιν εἶδος,
 ἐδεμίαν ἐν τοῖς ἔστι χώραν ἐχηκός. ἔτι δὲ τὸ εἶδος χωρίζει φησὶν ὁ
 Φιλόσοφος ἐβδόμῳ τῆς πρώτης Φιλοσοφίας μορίῳ μ δ. τὸ δὲ τοῖσιν

εἶδος ὑδεμίαν ἔχεισιν ὑποτελεῖ. ἢ γὰρ διαφορὰ τῆς σωματικῶν ὁρῶν τὰ ὑσώματα παρὰ τῆς ὕλης λαμβάνεται. ἔ μὲν ἀλλὰ παντελῶς ἡμῖν ἀθέρατος ἢ ὁρώτη γέγονεν ὕλη αἰδίε τινὸς εἶδος ἐν αὐτῇ τιθεμένη. ἢ γὰρ εὐρεσις τῆς ὕλης κατορθύεται τῷ Φιλοσόφῳ διὰ τῆς τῆς εἰδῶν μεταβολῆς. τελευταῖον ὡς ἡ πολυθρύλλητος παραινεί δόξα ὑδεῖ πολυπλασιαζέειν τὰ ὄντα ἐκτὸς ἀνάγκης. τὰ δὲ τοιαῦτα εἶδος ὑδεμίαν ἀληθῆ χρείαν εὐρομῶν αὐτῶν, ὁρώτων γὰρ ἢ ὕλη καθ' ἑαυτῷ ἐνεργεία ὑδεῖν ὡς ὑποδεικνύται. καὶ ἔστιν ἀδιόριστος τελεχὴ διαστατή. ἵνα μὴ ἀδιαίρετως ὑποδέχεται τὰ εἶδη, ἐφίεται δὲ τῆς εἰδῶν ἔχ ὡς ὁμοία τὰ ὁμοίαι, ἀλλ' ὡς πεφυκῆα τελεχῆσαι τοῖς εἰδίσι. πολλῶν δὲ μᾶλλον ἀχρεῖον ὑδεῖν ὅτινες ἀλαβήθησαν, δηλονότι ἐκ μηδενὸς γίνεσθαι τὰ εἶδη μὴ προϋπάρχοντος ἐν ὕλῃ κοινῆ τινὸς εἶδος, εἰ γὰρ τὰ εἶδη λέγονται ἐκ μηδενὸς γίνεσθαι ὡς μηδενὸς ὑσιώδους μέρους αὐτῆς προϋπάρχοντος ὑδεῖν ἢ τὸν τιθεμένη τὰ σωματικῶν εἶδος ἐκ μηδενὸς αὐτῆς ἐγείνοντο, ἀλλ' ἔπε χρεία τίς ὑδεῖ τὰ τοιαῦτα εἶδος ὅπως αὐτῆς ἢ ὕλη κινήτη ἢ, τὴν γὰρ ὕλῃ καθ' ἑαυτῷ ἔ κινεῖσθαι φασκῶν, ἢ γὰρ γένησις ἢς ὑδεῖν ὑποκείμενον ἢ ὕλη ἐκ ἔστι κυρίως κινήσις ἀλλὰ μεταβολὴ ὡς Ἀριστοτέλει δείκνυται πέμπτῳ Φυσικῶν μορίῳ ὁγδόῳ, ὁρώτων ἔν ὑδεῖ τὸ σωματικὸν εἶδος, καὶ ὅλως ἀποπον ἐν Φιλοσοφίᾳ.

Αἰναίρεσις τῆς λεγόντων σῶμα εἶναι τὴν ὕλην.

Ὅσοι δὲ σῶμα τὴν ὕλην ἔφασαν μᾶλλον ἀντίκεινται τῷ Φιλοσόφῳ καὶ τοῖς ὁρώτων ἐκτιθεμένη ἢ τοιαύτη δόξα ἔ παραιτητέα δοκεῖ, ἀλλὰ καὶ αὐτοῖς τοῖς ὁρώτων τοῖς ἀποδεικτέα. τὸ δὲ σῶμα φάσαι τὴν ὕλην ἀπλῶς ἀποπον. τὸ αὐτὸ γὰρ ἢ τοιαῦτον ἐν δυοῖν τάττεσθαι κατηγορίαις ἀδυνάατον. ὑδεῖ δὲ σῶμα τὴν ὕλην ὑσαι ἔπε τῆς κατηγορίας τῆς ὑσίας τιθέσθαι καὶ τῆς ποσότητος, ἔπε δὲ ἀδυνάατον, ἔ γὰρ συμβεβηκὸς ὡς ἡ ποσότης. ἔπε δὲ τὸ τοιαῦτον σῶμα ἔπε Φυσικὸν, ἔπε Μαθηματικὸν, ἔπε τεχνικὸν, καὶ τεχνικὸν μὲν ἔπε ἔστι φανερώς, ἀλλ' ἔπε Μαθηματικὸν, ἔπε ἔστι ὑσία τὸ τοιαῦτον ἀλλὰ συμβεβηκός. ἔπε Φυσικὸν, σὺνδεσθαι γὰρ ἔστι τὸ Φυσικὸν σῶμα, καὶ εἰδοπεποιημένον, καὶ ἐν τόπῳ, καὶ αἰσθητῶν, καὶ καθ' ἑαυτὸ νοητῶν. ἔπε δὲ ἀδυνάατον τὸ σῶμα ἔπε ἔστι ἀρχὴν εἶναι τῆς φύσει ὄντων, τμητῶν γὰρ ὑδεῖν εἰς γεωμετρίας καὶ ὁρώτων ἀφαιρέσεως. ὁρώτων ὁ Φιλόσοφος ὁρώτων ὁρώτων καὶ φθορᾶς μορίῳ καθ'. „ βέλτιον τοίνυν φησὶ ποιεῖν πᾶσιν ἀχώριστον εἶναι τὴν ὕλην, ὡς ὑσαι τὴν αὐτῆν καὶ μίαν τῷ ἀεισμῶν, τῷ δὲ λόγῳ μὴ μίαν. ἀλλὰ μὲν ὑδεῖ σημεῖα δετέον, ὑδεῖ γεωμετρίας τὴν τὰ σῶματος ὕλην ἔπε τὰς αὐτῶν

αἰτίας,

αίτιας, ἐκεῖνο ἔταῦτα ἔχεται ἢ ὕλη ἢ, φανερόν ἐν ὅτι ἐκ ἑστὶ μέγεθος ἢ ὕλη, τὸ γὰρ μέγεθος ἐν ὕλῃ ἐστὶν, ἀλλ' ἐκ ἢ ὕλη, ὡς λέγεται μορῶν λά. τὰ αὐτὰ βιβλία. ἔτι δὲ ἢ ὕλη καθ' ἑαυτὴν μέγεθος καὶ μικρόν, καὶ αὐτὴ ἑαυτῇ ἐναντία, οἱ δὲ λόγοι, οἷς σῶμα τὴν ὕλην εἶναι δείκνυται, ἐμπιδοῦσι μὲν τὴν ἀόριστον ἐν ὕλῃ διάσασιν, ἐδὲ δὲ συμβάλλονται εἰς σύσασιν τὸ σῶμα λέγειν τὴν ὕλην. τὸ γὰρ λεγόμενον, ὅτι τὸ σῶμα ἐστὶ τὸ πρῶτον ὑποκείμενον ἐξ ἑ ἐνυπάρχοντος γίγνεται ἅπαντα, ἀληθῆς μὲν εἰ σῶμα φασὶ τὸ ἀόριστος διάσασιν, ἐμὲν τὸ ἀορισμῶς ποσόν, ἔκαστη δὲ ἀρχὴ σωμάτων Φυσικῶν ὁ ἀόριστος ὄγκος τῆς ὕλης, ὁμοίως ἔφαμὲν ἀδιαίρετον τὴν ὕλην, ἀλλὰ δεκτικὴ τῆς ἀορισμῶς μεγέθους καθ' ἑαυτὴν ἀόριστος ἔστα, καὶ τοὶ διάσασιν, ὡσαύτως καὶ πρὸς τὰ λοιπὰ ῥαδίως ἀπαντήσασιν αὐτῆς ἐπισησάμενος ἀκρίβως τὴν τῆς ὕλης ἀόριστον ἔκτασιν, ἢ οἱ κακῶς ἀναξέπειν πειρῶνται, ὡς ἔστα δῆλον ἐξῆς.

Ἐκθεσις τῆς ἀληθείας.

Τοιαύτης ἐν ἑστὶς ἀμφισβητήσεως ἐν τῷ πρῶτῳ πρὸς τὰ πότερον ἢ ποσότης ἢ γέεται τῷ εἶδῶν συναΐδιος ἔστα τῇ ὕλῃ, ἀγνήνητός τε καὶ ἀφθαρτός, ἢ ἔπειτα τέτοις. δεῖ πρῶτον ἐπίστασαι ὅτι ποσότης ἐστὶν ἢ τριστὴν διάσασιν, μέγεθος δὲ τὸ μήκος ἔχον πλάτος καὶ βάθος, λέγεται τοίνυν ἢ ποσότης αὐτὴ ἀμέσως ἐνυπάρχειν τῇ πρῶτῃ ὕλῃ, ἀόριστος μὲν τοὶ ἐκ ὡς μὴ ἔχασα ὅρος ἐνεργεία, ἀλλ' ὡς καθ' ἑαυτὴν ἐδὲνὶ γήματι ἀορισμῶν, ὅρος γὰρ μεγέθους λέγεται τὸ γῆμα, καὶ τὰ πρὸς τῷ εἶδῶν εἰσάγεται τῇ ὕλῃ, ὡν ὅσον ἴδιον τὸ συσχεῖν, καὶ ὁρίζειν, τὸ γὰρ εἶδος καὶ τὸν Ἀριστοτέλη, ὅρος ἐστὶ καὶ τέλος. κείδω τοίνυν ἡμῖν ὅτι τῇ ὕλῃ πρὸ τῷ ἐστιαδῶν εἶδῶν, ἀμέσως ἐστὶ τὸ ποσόν, ἀόριστον μὲν, ἀλλὰ διωάμενον πολυτρόπως ὁριδίωαι παρὰ τῷ καὶ φύσιν ποιόντων καὶ τὰς διαφορὰς αἷς ὑποδέχεται μορφὰς, ὡς τὸ ποσόν ἀπλῶς ἔτε γίνεσθαι, ἔτε φθείρεσθαι, ἀλλὰ τὸ ποσόν δηλαδὴ τὸ σφαιροειδές, ἢ κυβικόν, ἢ πολύγωνον, ὡσαυτὸν καὶ μέγεθος κηρῆ διαφορῶν γήμασι μεταπλαττόμενον, ὅτε μὲν εἰς σφαῖραν πορνύμενον, ὅτε δὲ εἰς πλάτος ἐκτεινόμενον, καὶ εἰς ἄλλα μυρία γήματα, γίγνεται μὲν ἐκ τῆς στρογκύλης κυβικόν, ἀλλὰ τὸ αὐτὸ αἰεὶ σώζει μέγεθος, ὡς τῆς ποσότητος πρὸ τῷ γήματων ἐνεργείας αὐτῆς. ἔπο τοιγαρῶν καὶ ἢ ὕλη πολυτρόπως εἰδοποιεμένη ὑποβάλλει καὶ τὰ γήματα, καὶ τὰς ἐν αὐτῇ ὅρος ἄλλοτε ἄλλως ἐπιδέχομενη, πρὸς δὲ αἰεὶ ἀμείωτον τὴν ἐν αὐτῇ ποσότητα, καὶ τὸν αὐτὸν αἰεὶ σώζει ὄγκον, ἐδέποτε ἐλαττομένη, ἢ αὐξανομένη.